

Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka ee 2018

Waxaa uu dhaqangalayaa laga bilaabo
1 Jan 2019

Xeer-nidaamiyaha #9

Siyaasadda Hantida Raasamaalka ah

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to the Minister of Finance and Economic Development, is placed here.

1. Awoodda, Hadafka & Baaxadda

1.1 Xeer-nidaamiyahan waxaa la soo saarey iyada oo laga ambaqaadayo Qaybta 6aad, Faqradda 2aad ee Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, 2017. Xeer-nidaamiyahan waa "xeer la diidi karo" sida loogu qeexay Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha waxaana sida ay dhigeyso Qaybta 7aad uu marayaan muddo aan ka badneyn tobant (10) maal mood oo uu dib-u-eegis ku sameynayo Baarlamaanka.

1.2 Hadafka laga leeyahay hanaankan waa in abuuro xeer-nidaamiyeyaasha lagu maamulo gacan-ku-haynta, dayactirka iyo ka-soo-warbixinta hantida raasamaalka ah. Waxaa looga danleeyahay in uu shaqaalah gacan ka siiyo hirgelinta iyo joogteynta barnaamij hantida si taabogal ah loogu kantaroolayo.

1.3 Xeer-nidaamiyahan waxaa uu qabanayaa dhammaan laamaha iyo hay'adaha Dowlad-goboleedka Galmudug ee Soomaaliya sida loogu qeexay Qaybta 1aad, Faqradda 3aad ee Xeerka Maareynta Maaliyadda Maamulka/Dadweynaha, 2017.

1.4 Xeer-nidaamiyahan waxaa uu u habboon yahay dhammaan hantida halkeeda shey uu qiimihisu yahay \$200 doolar ama ka badan yahay oo miisaaniyad lagu siiyey lana geliyey Shaxda Xisaabaadka ee Hantida Raasamaalka ah ee ay summaddeedu tahay 311xxx (eeg Xeer-nidaamiyaha #2 - *Xeer-nidaamiye Abuuraya Qaab-dhismeedka Baadi-soocidda Miisaaniyadda ee Miisaaniyad-Diyaarinta & Miisaaniyad-Fulinta* si aad uga hesho sharaxaad ku saabsan sumadaha Shaxda Xisaabaadka). Dhammaan hantida noocaas ah waa in la geliyaa diiwaanka dhexe ee Hantida Raasamaalka ah.

1.5 Hantida uu halkeeda shey uu qiimihisu ka yar yahay \$200 doolar laguma diiwaangelinayo Diiwaanka Dhexe ee Hantida waxaana miisaaniyad loogu sameynayaa loona kharashgareynayaa sida Alaabada iyo Adeegyada la isticmaaley, ee hoos taga sumadda 22xxxx ee Shaxda Xisaabaadka ee GFS (eeg Xeer-nidaamiyaha #2 - *Xeer-nidaamiye Abuuraya Qaab-dhismeedka Baadi-soocidda Miisaaniyadda ee Miisaaniyad-Diyaarinta & Miisaaniyad-Fulinta* si aad uga hesho sharaxaad ku saabsan sumadaha Shaxda Xisaabaadka iyo sidoo kale Wareegtada Miisaaniyad-Sanadeedda, Qaybta 3aad, Foomka 4aad si aad uga hesho sharaxaad dheeri ah).

1.6 Xeer-nidaamiyahan waxaa uu si iskumid ah ugu habboon yahay dhammaan hantida deeq-bixiye uu maaliyaddeeda bixiyey, haddii lagu soo iibsadey maaliyado soo marey Xisaabka Keliya ee Khasnadda (miisaaniyadda gudaheeda) ama haddii lagu soo wareejiyey Dowlad-goboleedka laakiin uu si toos ah u soo iibiyey deeq-bixiye (miisaaniyadda dibaddeeda).

2. Erey-bixin

2.1 Marka hadafka uu yahay siyaasadahan iyo habraacyadan, qeexidda erey-bixintan ayaa la raacayaa:

"Hanti" waxaa ay mustaqbal ka bixisaa faa'iido dhaqaale oo ay gacanta ay ku hayso hay'ad ka tirsan Dowlad-goboleedka Galmudug taas oo ka dhalaneysa wax horey u dhacay. Hantida looga hadlayo Xeer-nidaamiyahan waa hantida "Raasamaalka" ah.

"Hanti Raasamaal ah" waxaa loola jeedaa hanti dhab ah ama la taaban karo:

- Qiimaheedu ka badan yahay ama le'eg yahay qiimaha ugu yar ee hantida ka dhigaya raasamaal, sida lagu sheegey Qaybta 1.4 ee Xeer-nidaamiyahan;

-
- Uu gacanta ku hayo ama leeyahay Dowlad-goboleedka Galmudug
 - oo
 - Qiyaasta muddada la isticmaali karo ay ka badan tahay hal sano oo laga bilaabo markii la soo iibsadey oo uu gacan soo galey.

Xeer-nidaamiyahan dhexdiisa, Hanti Raasamaal ah waxaa ay la micne tahay Hantida Ma-guurtada ah ee uu tilmaamayo Buugga Istaatistikada Maaliyadeed ee Dowladda ee *Government Financial Statistics Manual 2014*.

“Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah” waxaa uu diiwaangeliya hantida iyo qalabka uu qiimihisu ka badan yahay \$200. Hantida Raasamaalka ah ee qiimaheedu ka yar yahay \$200 laguma diiwaangelinayo diiwaanka dhexe. Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah waxaa loo maamulayaa qaab elektaroonig ah, iyada oo loo marayo qayb ka mid ah nidaamka FMIS ee Dowlad-goboleedka Galmudug ama isaga oo ah qayb goonideeda u taagan oo lagu maareeyo hantida. Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah ee guud ahaan dowladda waxaa laga maamulayaa meel dhexe.

3. Mas'uuliyadda

3.1 Agaasimaha Guud (ama cidda u dhiganta) ee dhammaan hay'adaha dowladda, sida lagu qeexay faqradda 1.3 ee Xeer-nidaamiyahan, waa in uu mas'uul ka ahaadaa maamulidda xeer-nidaamiyahan isaga ayaana ugu dambeyn mas'uul ka aha gacan-ku-haynta iyo kantaroolka hantida loo qoondeyey hay'addiisa.

3.2 Agaasimaha Guud (ama cidda u dhiganta) waxaa uu cid u wakiilan karaa waajibaadyada isuduwidda soo-tirinta hantida la taaban karo, sidoo kale hubinta soo-iibsashada/helidda, wareejinta, iyo ka-takhalusidda hantida raasamaalka ah u wakiilan karaa cid gelisa Diiwaanka Dhexe ee Hantida.

3.3 Wasaaradda Maaliyadda waa in ay maamushaa Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah ee guud ahaan dowladda, kaas oo ay tahay in uu maamulo Agaasimaha Guud/Xoghayaha Joogtada ah ee Wasaaradda Maaliyadda ama sarkaalkii kale ee uu u wakiisho Agaasimaha Guud/Xoghayaha Joogtada. Hay'adaha waxaa ay goonidooda u lahaan karaan Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah oo iyaga u gaar ah si ay ugu adeegsadaan maareynta hantida ee hay'adda dhexdeeda, haseyeeshee, diiwaanka dhexe ee ay maamusho Wasaaradda Maaliyadda ayaa ah diiwaanka rasmiga ah ee dowladda waxaana guud ahaan hantidhowrka iyo waxbixinnada hantida raasamaalka ah loo fiirinayaan diiwaanka goobta dhexe laga maamulo.

4. Waxyabaha Cusub ee Lagu Soo Darayo Hantida Raasamaalka ah

4.1 Diiwaangelinta Hantida Raasamaalka ah ee la gelinayo Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah

4.1.1 Si loo joogteeyo diiwaan sax ah oo laga hayo hantida, marka la helo hanti raasamaal ah oo cusub, tallaabada kowaad ee la qaaadayo waa in la geliyo Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah. Wawaana sidaa loo sameeynayaa iyada oo la buuxiyo Foomka Jaango'an ee Joogteynta Hantida Raasamaalka ah, oo ay soo saartey Wasaaradda Maaliyadda iyada oo u mareysa Tilmaan/Amar oo loona gudbiyo Waaxda Wax-soo-iibsiga ee Wasaaradda Maaliyadda ee mas'uulka ka ah joogteynta Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah ee dhexe.

4.1.2 Eeg Tilmaanta/Amarka F – Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah (Adeegsiga Hannaanka Maareynta Hantida /Asset Management Module) si aad uga hesho tilmaan kugu hagta

sida loo buuxiyo Foomka Joogteynta Hantida Raasamaalka ah. Foomkan waxaa lagu qorayaa dhammaan xogta lagamamaarmaanka ah ee tilmaanta u ah hantida lagu diiwaangelinayo laguna joogteynayo Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah.

4.2 Calaamadinta Waxyabaha Cusub ee Lagu Soo Darayo Hantida Raasamaalka ah

4.2.1 Dhammaan hantida raasamaalka ah ee la geliyo Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah waa in si ku habboon loo calaamadiyaa (loogu dhejiyaa calaamad aan ka go'in) lana siiyaaa lambar u gaar ah oo lagu aqoonsado. Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah ayaa si toos ah (*automatically*) ugu soo saaraya lambar u gaar ah hanti kasta oo lagu diiwaangeliyo.

5. Joogteynta Hantida Raasamaalka ah

5.1 Diiwaangelinta Hantida Raasamaalka ah ee Meel Kale Loo Wareejiyo

5.1.1 Si loo joogteeeyo diiwaan hanti oo sax ah, waa in wareejinta hantida islamarkiiba la diiwaangeliyaa, toddoba (7) maalmood gudahooda marka si abadi ah loo wareejiyo. Wareejinta abadiga ah waa midda aan markaas lahayn qorsheyaal dib loogu soo celinayo.

5.1.2 Wareejin abadi ah marka xaaladdan laga hadlayo waa loo qeexaa hanti raasamaal ah oo loo kala wareejiyo mid ka mid ah kuwaan soo socda:

- Shakhsiyaadka mas'uulka ah ee hantida oo ay ku qoran tahay
- Aqoonsiga "Goob" kasta sida lagu qeexaya Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah

5.1.3 Wareejin kasta oo la wareejinayo hanti raasamaal ah waa in la ansaxiyaa iyada oo la adeegsanayo Foomka Joogteynta Hantida Raasamaalka ah ee lagu xusey *Tilmaanta/Amark F – Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah (Adeegsiga Hannaanka Maareynta Hantida)*.

5.2 Cusbooneysiinta Xaaladda Jireed ee Hantida Raasamaalka ah

5.2.1 Si loo joogteeeyo diiwaan sax ah ee hantida, xaaladda jireed ee hantida (sida loogu qeexay Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah), ayaa si joogto ah loo cusbooneysiinaya. Ugu yaraan, xaaladda waa in la cusbooneysiyyaa marka ay is-beddello ku yimaadaan marka tirin/hantidhowr lagu xaqijinayo Hantida Raasamaalka ah la sameynayo (eeg qaybta 5.3) ama markasta oo la xaqijiyo in xaaladdu ay is-beddeshey.

5.2.2 is-beddel kasta oo lagu sameynayo xaaladda jireed ee hanti raasamaal ah waa in oggolaansho loo helaa iyada oo la adeegsanayo Foomka Joogteynta Hantida Raasamaalka ah ee lagu tixraacay *Tilmaanta F – Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah (Adeegsiga Hannaanka Maareynta Hantida)*.

5.2.3 Hantida raasamaalka ah ee Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah ugu diiwaangashan in "Aan La Iisticmaalin" waa in si sugar loogu hayaa goob loo qoondeeyey, iyada oo si cad cid mas'uul uga noqoneysa taas oo ay ka mid tahay qorshaha ka takhalusidda hantida hay'adda (eeg qaybta 6aad).

5.3 Tirinta Hantida Raasamaalka ah

5.3.1 Si loo joogteeeyo diiwaan sax ah oo laga hayo hantida, waa in si itus oo itaabsii ah loo tiriya hantida guud ahaan hay'adaha lagu qeexay faqradda 1.3 ee Xeer-nidaamiyahan, ugu yaraan, sanadkiiba mar.

5.3.2 Hay'ad walba goonideeda, marka uu doono Agaasimaha Guud ee hay'addas, waxaa ay hantida tirin kartaa marar intaa ka badan, haseyeeshee, Wasaaradda Maaliyadda, oo ah hay'adda gacanta ku haysa Diiwaanka Dhexe ee Hantida Raasamaalka ah, ayaa hubineysa in si itus oo itaabti ah loo tiriyo sanad walba iyo in Diiwaanka Hantida Raasamaalka ah sidaas loo cusbooneysiyo.

5.3.3 Wasiirka Maaliyadda ayaa soo saari kara *Tilmaamo/Aarro* dheeri ah oo faahfaahsan oo la halmaala sida loo sameeynayo tirinta itus oo itaabsiida ah.

6. Ka-takhalusidda Hantida Raasamaalka ah

6.1 Mabaa'diida Ka-takhalusidda

6.1.1 Ka-takhalusidda hantida dowladda waa in loo sameeyaa si waafaqsan xeerar iyo habraacyo cad si loo hubiyo ceeb-ka-saliimnimadahabka loo sameynayo, inta lacagta dowladda lagu bixinayo wax u qalma, in daahfurnaanta, isla-xisaabtan, taabogalnimo iyo caddaalad uu ku saleysnaado guud ahaan geeddi-socodka ka-takhalusidda.

6.1.2 Kakanaanta iyo ka-fekeridda loogu baahan yahay in lagu saleeyo guud ahaan geeddi-socodka ka-takhalusidda hantida daraaddood, ayaa geeddi-socod faahfaahsan lagu sharxi doonaa xeernidaamiye u gaar ah oo loogama hadli doono Xeer-nidaamiyahan. Eeg *Xeer-nidaamiyaha #11 – Ka-takhalusidda Hantida*.

7. Dhaqangalka

7.1 Xeer-nidaamiyahan waxaa loo arkaya in uu dhaqangaley taariikhda la soo saarey oo kor ku xusan

Wasiirka Wasaaradda Maaliyadda Galmudug

Mudane: Saciid Siyaad Shirwac

